SỐ THỨ 1896 — NGÀY THỨ BA 11 JUILLET 1922 — 12 NĂM THỨ MƯỜI

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur: T. H. SCHNEIDER
Directeur: NGUYỄN-VĂN VINH
Rédacteur en chef: PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique: TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m065 de large.
1re page: Une seule insertion. . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel . . . .
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Công-nghệ ta vì cớ gì mà chưa chấn-hưng được?

Như bản trước đã nói, việc chấn hưng công-nghệ quả là một việc ích-vụ ở nước ta bấy giờ; nhưng muốn công-nghệ trong nước cho được chấn hưng, lại cần phải có cái tư-bản tương đương mới được.

Tư-bản là gì? Tức là cái vốn để sắm máy-móc, trù nguyên-liệu, nuôi thợ-thuyền; có đủ khí-nghệ, sẵn nguyên-liệu, nhiều nhân-công thì công-nghệ mới mong phát-đạt. Làm nghề gì cũng phải có tư-bản. Như kinh-nghiệm ta xưa dương ở vào cái thời-đại nông-nghiệp, nhờ chim muông trong rừng, tôm cá dưới nước để làm cái kế sinh-nhai, thì cũng đã phải dự bị có cái cung, cái lưỡ, cái chài, cái lưới, cung tên chài lưới tức là cái tư-bản của xã hội ngư-nghiệp đời xưa. Qua cái thời-đại canh-nông, thì lại phải dự bị có cái cày cái cuốc, con trâu con bò, hột giống lợi mà những cái ấy tức là tư-bản của các nhà làm ruộng; càng khai hoang khẩn thổ rộng thì tư bản càng phải to hơn. Đến công-nghệ thì lại càng cần phải có tư-bản làm: công-nghệ để chế tạo ra đồ ăn thức dùng, mà đồ ăn thức dùng không phải tự tay người khí không nặn thành được; có nhà máy sợi được thành bột, có nhà máy nấu được thành đường; có lò nung nấu được thành dầu; có bông mới kéo được thành sợi; có sợi mới dệt được thành vải; có vải mới dệt được thành áo; có áo mới có đồ dùng được thành đồ; có sơn sống mới chế ra được sơn mài; có da sống mới thuộc ra được da chín; không tư-bản thì làm sao mua được sơn sống, da sống, được mà được mài được gỗ, được hòi, được bông, được lông; chẳng những thế mà thôi, trong xưởng lại còn cần phải có bể bao nhiêu là máy móc, bao nhiêu là dụng cụ, bao nhiêu là thợ có chuyên-môn, bao nhiêu là phu-phen làm công; không tư-bản thì thuyền-thợ lấy gì mà cung nuôi, đồ dạc lấy gì mà sắm sửa: công-nghệ nhỏ thì phải có cái tư-bản nhỏ; công-nghệ to thì lại phải có cái tư bản to: có thấy khôn thợ khéo mà không có gạo bị tiền lưng, chẳng có ích gì cho cái tiền đồ công-nghệ vậy.

Đương cái đời bế quan tỏa cảng, công-nghệ xứ nào chỉ thông dụng ở trong một xứ ấy; các nhà làm nghề, chỉ một người thợ cả, năm ba người thợ bạn, tiêu thụ đón tỉ, chế tạo cũng chẳng có bao nhiêu, mưu được cái tư bản tầm-thường cũng có thể kinh doanh công nghệ được. Đời nay là đời vạn quốc giao thông, thương phụ khắp hoàn cầu, thương-thuyền suốt năm biển; nước nào có một cái công-nghệ gì khéo, thì tiêu thụ đi khắp thế giới, chế-tạo bao nhiêu cũng chẳng lo thừa. Và lại cuộc công-chiến đương và hồi cạnh tranh kịch liệt, giá bán có rẻ thì mới đặt được mối hàng, phải có cái khí-nghệ tiện lợi, cái nguyên-liệu sung-dụ, cái nhân-công dư-dật hơn người ta, thì cái chế-tạo-phẩm của mình được nhiều hơn người ta, tiêu thụ mới được rộng mà giá bán mới được rẻ hơn người ta, mới mong quyết thắng được ở trong trường công-chiến. Nói công-nghệ ở đời này mà không có tư-bản to, thật không khác gì nặn đất để cầu thành bánh, nấu cát để cầu thành cơm.

Công-nghệ nước ta bấy giờ tuy còn thuộc vào thời-kỳ âu-trí, nhưng ít lâu nay nhờ có quí Chính phủ bảo-hộ hết lòng cổ lệ, người mình lại rất là có tuệ tâm xảo thủ, khéo mó phỏng, ham ganh đua; không kể nghề thêu, nghề khảm, nghề hàng lãm, nghề điện đồng vốn là những nghề đặc sắc của người mình, ngày nay lại tinh xảo hơn trước nhiều lắm; đến những nghề mới như nghề làm đồ sứ, nghề làm gôm, nghề dệt chiếu, nghề đan đen, nghề làm đồ da, nghề làm đồ gỗ, nghề làm mũ rơm, nghề làm ghế mây, nghề tráng gương, nghề nặn đất, nghề vàng bạc, nghề đồi mồi, thứ nhất như nghề sơn xưa nay người Nhật-bản chuyên lợi ở hoàn cầu, mỗi năm thu được kể hàng mấy mươi triệu, Nhật viên, mà người mình nay cũng ganh khôn đoạt khéo được. Công-nghệ như thế, nếu có đủ tư bản để mà khoáng trương, thì lợi lộ lâm gì mà chẳng mở-mang, lợi-quyền lâm gì mà chẳng thu-phục. Song, xét kỹ ra thì công-nghệ của mình, nghề gì cũng chưa có đủ tư-bản mà khoáng-trương được, dâng cáo-bạch lên các báo, gửi mẫu hàng đi các nơi, mà có một cái đơn hàng khai ra chừng năm bảy ngàn đồng, không đủ hàng mà bán, một cái commăng gửi lại chừng ba bốn muôn kiện, không đủ thợ mà làm, quanh quẩn vẫn là cái lối công-nghệ nhỏ mọn lời xưa, có hàng chạy không có hàng nằm, có của ăn không có của để, thành ra chế-tạo vẫn không được nhiều, tiêu thụ vẫn không được rộng, mà công-nghệ nước nhà vẫn hãm vào cái cảnh-ngộ tiêu-điều khốn khó, còn mong gì xung phong phá trận được ở trong trường công-chiến mà chen vai thích cánh cùng khách năm châu. Công-nghệ ta sở-dĩ không chấn-hưng là vì cớ thế.

Ở các nước Âu Mỹ, phàm thuộc về công-nghệ, đều có cái thương-hội hàng năm bầu ngàn người, cái tư-bản hàng hai ba mươi vạn, hợp tài hợp lực mà kinh-doanh, nên nghề gì cũng một ngày một lớn lao, một ngày một thịnh-vượng được; lại thêm có những nhà đại-tư-bản xuất của ra mà mua lấy cái quyền chuyên lợi của những nhà phát-minh; trong nước có nhiều những nhà công-nghiệp ngân-hàng, tùy việc tùy thời mà giúp tâm-bộ trợ; trách nào công-nghệ người ta chẳng tiến-bộ mau chóng, dân chẳng thịnh, nước chẳng giàu?

Than ôi! trọng người lại ngắm đèn ta; công-nghệ mình cũng không phải tới nỗi thua sút kém người, mà người cứ giỏi ta cứ ươn, người cứ lên ta cứ thoái, vì đâu nên nỗi? Các nhà lưu tâm công-nghệ ta tính sao?

T.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 8 Juillet 1922

Hội-đồng thanh giảm quân-bị

Hội-đồng thanh giảm quân bị đã hội-nghị ở Paris, ngày hôm thứ sáu. Hội-đồng nghị-luận về các vấn-đề đại cương xong thì M. Rivacana đại-biểu nước Chili có tuyên cáo rằng chánh-phủ Chili sẽ xin các chánh-phủ Nam-Mỹ-châu biên cái vấn-đề thanh giảm quân bị vào chương-trình của cuộc hội-nghị ở Santiago. Hội-đồng ưng chuẩn các lời quyết định và các khoản như là việc các nhà báo-học sẽ đồng tâm cộng-tác với hội-đồng để hà cao những công việc của các nhà ấy sáng-kiến được về các thứ hơi độc. Hội-đồng định đến kỳ đại-hội-đồng sau thì sẽ đệ-trình hội-đồng một cái bảng kê các số của các nước đã thanh giảm về việc quân bị. Hội-đồng lại cử một tiểu hội đồng để soạn một cái chương-trình đại-cương. Sau này sẽ lấy các số chi-tiêu bấy giờ làm chuẩn-đích để ấn định chương-trình việc thanh giảm quân bị. Các hội đồng gần giải tan, thì lord Cecil có nói rằng độ đến tháng Septembre thì tiểu hội đồng có thể soạn xong bản chương-trình để đệ trình đại hội-đồng nghị luận. Quan Viviani nguyên thủ-tướng nói đảng ấy có tỏ ý khẩn lòng về những kết-quả của hội-đồng đã gây được.

Cuộc hội-nghị La Haye

Báo *Temps* có nói: Cứ theo như lời của M. Sokolnikof nói với các nhà báo, thì M. Sokolnikof có ý nói rằng nếu liệt-quốc không trợ cấp cho chánh-phủ Xô-viết thì những nước chủ nợ của nước Nga cũng không có hy-vọng đòi được tiền nữa.

Việc cứu trợ nước Nga

Chiếc tàu *Californie* của công-ty Đại-tây-dương hàng-hải đã khởi hành ở Dunkerque. Trên tàu có phái-bộ cứu trợ của hội Hồng-thập-tự của Đại-pháp tại nước Nga. Số lương-thực vật liệu của tàu ấy chở sang nước Nga tính giá đáng 1t ra là tám triệu quan tiền.

Hoa-Kỳ với Ba lan

Ông nguyên-lão nghị viên Franck có đệ trình Nguyên-lão nghị viện một bản dự thảo quyết định xin quan Thống-lĩnh cho nước Ba-lan sáu chiếc tàu của Hoa-kỳ bỏ đi không dùng nữa.

Việc nước Ba lan

Ông lông-trưởng tòa Nội-các của nước Ba-lan đã đọc lời tuyên-cáo về cái chương trình của tòa Nội-các tại Nghị-viện. Ông có nói: Ông cũng theo cái tôn-chỉ của các tòa Nội-các cũ và sẽ thi-hành các điều khoản của tòa Nội-các trước đã cam-đoan. Nước Ba-lan sẽ cứ nương tựa vào Đại-pháp, mà bỏ đắp tình liên-lạc với nước Lỗ-ma-ni, các nước liên-lạc ông-minh, và các nước ở bao-đảo Balkan. Nước Ba-lan sẽ cộng với các nước mà tán-trợ vào việc mở mang nền kinh-tế.

Sau các nội của Ba-lan hội-nghị ở Var sovie có gởi điện-tín cảm-tạ quanPoincaré, trong lúc nước Ba-lan tìm nhận các địa-hạt ở Haute Silésie, mà trong cuộc chúng dân đều phiếu đã định về phần nước Ba-lan.

Việc nước Ái nhĩ-lan

Trong nhiều bạt ở Dublin vẫn có việc chiến-tranh.

M Barlon là người ký bản giao ước của nước Anh và xứ Ái-nhĩ-lan đã bị bắt. M. de Valéra thì chốn mất.

Trong bạt Tipprary cũng đánh nhau dữ dội lắm.

Cái hại về sự đình công

Theo như báo *New-York Hérard* thì những việc đình công ở Hoa-kỳ từ đầu năm đến giờ làm thiệt mất cả thảy 10 triệu giờ làm việc.

Vua nước Ba-tỵ

Vua nước Ba-tỵ đã khởi hành ở Paris đi Lausanne.

Bordeaux, ngày 9 Juillet 1922

Cuộc đấu võ

Võ sĩ Đại-pháp tên là Criqui đấu võ với võ sĩ nước Bỉ tên là Vynx đến keo thứ 12 thì đánh đổ được võ sĩ nước Bỉ, vậy cái giải võ sĩ nhẹ cân ở Âu châu về võ sĩ Criqui giữ.

Nước Bỉ và nước Pháp

Quan binh-bộ thượng-thư Maginot dự cuộc tập bắn ở Eleborne xong, thì quan thượng-thư Devèze nước Bỉ có gắn cho ngài một cái chiến thư bội tinh của nước Bỉ, mà có giấy khen như sau này: Một người chiến sĩ can đảm lạ thường, đã bị trọng thương trong khi chiến đấu.

Việc xứ Haute Silésie

Quân linh vẫn chế đi như thường, có một chuyến xe hỏa bị bắn trúng mấy phát súng ở gần Oppeln. Lại một chuyến xe hỏa hành khách cũng bị trúng mấy phát súng ở Gross-Strehlitz, nhiều người bị thương. Có một người đội nước Anh bị thương đã chết ở Oppeln.

Việc xứ Turkestan

Toàu bạt xứ Turkestan đều khởi nghịch để chống lại chánh-phủ Xô-viết. Từ Samarkand đến Taschkent đường cả bị nghẽn không đi được. Chánh phủ Xô-viết bộ lệnh đảng đại bác và gươm đao mà tảo trừ cho tiệt đảng khởi-nghịch.

Nước Ý và nước Pháp

M. Schanzer ngoại-vụ thượng-thư nước Ý ở Londres đã tới Paris chiều hôm qua. Hồi 10 giờ sáng hôm chủ-nhật quan Poincaré đã tiếp ông tại bộ ngoại-vụ.

Bordeaux, ngày 10 Juillet 1922

Tại hai nghị-viện

Chiều hôm thứ bảy, tại hai nghị-viện đã tuyên-bố bản chỉ-dụ định việc giải tán. Trước khi giải tán, hai nghị-viện định rằng trong một hạn một năm giời nữa, chánh-phủ còn được quyền ấn xá cho các tội-nhân.

Các cuộc thể-thao về năm 1924

Nguyên-lão nghị-viện đã ưng chuẩn việc chánh phủ Đại pháp trợ-cấp 10 triệu quan để tổ-chức các cuộc thể-thao.

Ngày kỷ-niệm bách chu-niên ông Pasteur

Ngày kỷ-niệm bách chu-niên ông Pasteur sẽ làm lễ rực rỡ, cho xứng đáng với cái Thiên tài của ông. Trước kia thủ dân nghị-viện đã ưng-thuận chỉ hai triệu quan về việc kỷ-niệm ấy, nay việc ấy Nguyên-lão nghị-viện cũng đều phiếu ưng chuẩn.

Ngày kỷ-niệm cuộc chiến thắng

Thủ dân nghị-viện đồng thanh định lấy ngày 11 Novembre làm ngày kỷ-niệm cuộc đình chiến, cuộc chiến thắng, và cuộc hòa-bình.

Sự kế cứu về nghề làm thuốc

Cứ theo như các bản tờ trình của các nhà kế-cứu về các bệnh người đã về các bệnh xã-hội, ở Paris, thì bản-hội các nhà lý đều kết luận rằng chất *sels de Bismuth* dùng trị-bệnh sốu xa gây được nhiều thiệt quả lắm.

Việc nước Hoa-kỳ

Việc các thợ hỏa-xa đình công đã gây nên sự rối loạn ở Chicago. Thợ đình-công và thợ không đình công hai bên đã bắn sáng lẫn nhau.

TIN TRUNG-HOA

Ngày 4 Juillet

Tòa nội-các Bắc-kinh

Ngô-bội-Phu không chịu nhận chức Lục-quân tổng-trưởng, cử Tô-nhiệp-Nguyên thay mình. Lê-nguyên-Hồng đã ưng nhận.

Quân Bắc-phạt

Lý-liệt-Quân chia quân (quân Bắc-phạt của đảng Nam) làm năm đạo, tiến đánh Nam-xương; quân Bắc nhiều chỗ thua-tan; Trần-thành-Quân liền điện về Bắc-kinh xin tiếp tế lương giới. Lý-liệt-Quân vì nghe được tin bình biến ở Quảng-đông, mưu bẻ gẫy thành Nam-xương để làm nơi căn-cứ.

Cái nạn to cho nhân-loại

III

Cái phong-trào lý-hôn ở ta, đã thấy có cái hiện-tượng không-hoàng như thế, chẳng những dư-luận đối với sự đó có phần khoan thứ, đến danh dự đối với sự đó cũng không đáng trọng khinh mà thôi đâu, ta lại còn thấy nhiều người cổ-xúy mà tán-dương nữa. Người bỏ được chồng là người có tài có trí, người bỏ vợ bỏ là người đáng kiếp đáng đời, ấy là dư-luận của kẻ mê về chủ-nghĩa tự do lý-hôn bình-phẩm chồng bỏ bỏ chồng, mà ở gia-đình không có chết chi là bất-hòa, hoàn-cảnh không thấy sự gì là trái nguợc đó. Ôi! lối khen chê trái nguợc là chừng nào! vậy me này, mai thím khác, đó là người có mặt tiếp kẻ chồng; nay lý-dị, mai rước dâu, đó là người có chi-khí tự-lập! cứ thế sùng-bái, cứ thế tôn thượng nói ra không biết thẹn, làm ra không biết ngang, kẻ trước người sau, chỉ tung em hứng, không còn đoái hoài gì đến chút luân-thường. Cái chữ trinh mà là cái gương sáng, cái đức tốt ở ta sùng bái xưa kia, đến giờ bỉnh như để là một cái ý-kiến cổ khư, một phần luân-lý bỏ-buộc, một sự giữ gìn câu-chấp, một điều tập-tục ngu-dân, chẳng những không ai sùng kính, không ai nói theo lại thêm có kẻ mai-mỉa, người chê cười, tiếng ong ve, lời mật sát nữa. Ôi! văn-minh Đông-Á trời thu sạch, nay lúc cương-thường đảo ngược ra! Ta mục kích đến cái phong-trào quá-khích về sự lý-hôn, mà không khỏi có chút hân-hạnh cho nhân-đạo cứ thế mà tiến-hành mãi, thì cái sự lo của một nhà báo ngoại-quốc đã nói, không phải là sự lo trời đất đâu, cái lệ hôn-nhân mà lưu hành ở cõi đời này, nếu còn có cái phong-trào kia thì cũng sẽ cùng với những tục hủ bại giữ-man mà theo vào công-lệ đào thải ở vòng thiên-diễn, suy nguyên-họa-thủy, cái mục-đích của bọn tự-do lý-hôn đó, ta có thể biết được hai điều, một là thuộc về ái tình, hai là thuộc về quyền lợi. Nỗi-lửa đã mến-quá về hai cái chủ-nghĩa đó, nên mới có cái cách hành-động điên cuồng rồ-dại như kia. vậy xin tạm nói ra đây, gọi là góp chút tài-liệu tìm tri-quyền-ủy của một cái phong-trào đáng khiếp sợ kia vậy.

Các bạn đọc báo thấy nói cái mục-đích lý-hôn là vì cái ái-tình cùng quyền lợi của chồng đối với mình. Chắc đã nhiều ngài trưởng rằng ta nói người đàn bà lấy phải người chồng không có chút ái-tình hoặc xảm phạm đến quyền lợi của mình mà bỏ hẳn? Không phải, không phải, nếu một người lấy phải chồng tàn-nhẫn, lúc nào cũng có ác-cảm ở trong gia-đình, cũng lấy vũ đoán ra mà đối-đãi, hoặc là ăn hoang làm hại, nhảo việc mê chơi, hư-hoại hết tư-cơ, phá-hoại mất nghề-nghiệp, mà quyết-tuyệt mà ly dị, thì tuy cũng là người không giàu về tình nhân-nại, không nghĩ đến sự sâu xa, song cũng là lẽ tự-nhiên, lựa là phải nói. Tuy cũng có người bị chồng rước-rầy mà cố ở, để mong lấy lại lòng hối-hận yên-thương, có người bị chồng phung-phá tư-bản của mình mà cứ im, để mong can-gián dần-dà, mong ra người chồng trải-đại biết khôn, mà tự-tân cải-quá. Ấy là những người trung-hậu, có đặc tính trong phẩm đức-độc, có quan-niệm đối với cương-thường. Song những người ấy đời đề mấy ai, vậy thì kể gặp cái nghịch-cảnh kia, thường bay ly-dị, sự ly-dị ấy là bất bọc cho con người đem bạc, bỉnh-phật cho những kẻ phu-tình, mà lại là cái vách rất trường đồng để bảo-bọc cho lợi-quyền của kẻ đào-tơ nõn-yếu, vốn là lẽ đương-nhiên của nhân-quyền phải có, có chỉ là mà bàn. Cái mục-đích ái-tình và quyền-lợi của chủ-nghĩa tự-do ly-hôn, lại thiên-bác, buồn cười như sau này cho nên mới đến tai-hại.

1. Ái-tình. — Cái giây cố-kết trong sự hôn-nhân là ái-tình, mà puẩn nhục đực với sự yêu-chiều không dự, ái-tình là sự thanh-cao, rộng rãi, nhẹ-tây, thuần khiết, chớ không phải ở sự lỷ mỹ, tục-ân, muốn bàn cho tinh, tạ sẽ có một bài nói sau, chớ bài này chỉ xin nói đại-lược. Những kẻ tây-tâm về cái chủ-nghĩa lý-hôn, không biết cái chân-tướng ái-tình, tạ nãy kể ra một người để làm biểu-hiện cho những kẻ muốn nhầm ấy. Nay có một người, làm không ra tiền, lực không ra việc, gọi là lo toan làm ăn, liệu lý tư bản, coi trông vào phần đi sau của cha mẹ, và sức lực của chồng, thế mà đồng cốt quang xiêm, bài cơ đại đạc, nay rẹp hai, mai hội hè, nay xi-nê-ma, mai it-xi, phán thân, người cuồng lúc nào cũng chiều chuộng, cũng đem tâm tuyết tài lực mà hy sinh cho người yêu, thế mà một đôi khi không được vừa lòng, thì sinh câu dư ni non, day cho giai giẳng, người cuồng kho chịu sinh ra to uồng, thì tức khắc than thở là người chồng đối với mình không có ái tình rồi nghĩ ra phương diệu nên ở đó đi, cho người chồng là coi khinh mình, cho là coi mình như nô lệ, là đem thân-độ ngao-ngán đối với mình, đó là mục-đích ái tình trong sự tự-do ly hôn đó.

2. Quyền lợi. — Ở đời tài ai cũng có quyền lợi người ấy, mà có quyền lợi thì mới sinh tự sinh hợp được với nhau, song cái chủ-nghĩa tự quyền này, không phải rằng ngọ có tự sức sang liệu lý lấy quyền lợi của mình đâu, bọ theo cái chủ-nghĩa lấy chồng nào chồng, nghĩa là lấy quyền lợi của chồng làm cầu cứ, rồi lấy quyền lợi của chồng làm căn cứ, thì mà lấy chồng không có quyền lợi bằng em bằng chị, thì sinh ra cái vọng tưởng, đứng nói thấp-cổng nói cao, bụng bọ nghĩ thầm: sao người ta cũng là người mà lấy được chồng tử tế, tư cơ sẵn nghiệp, gặp may chồng mình, tợi tức đã nhiều, chi tiêu cũng rộng; lên xe xuống ngựa, ăn trắng mặc trơn, chơi bời phong-phú tha hồ, tiêu sài thỏa thích, làm gì cũng mãn ý, lúc nào cũng rỗi thản, thế mà mình thì lấy phải chồng dần, cơ nghiệp đã chẳng có gì, kinh doanh lại không rộng rãi, chi tiêu một tuang không bằng tiền họ thua bài một đem, khó nọ nọ nọi ấm, không bằng của họ phát ai mọ, lúc đó chẳng qua là oán mẹ ép nài, không biết thương con mà chọn người cho kỹ, chớ thì ra thì đồng nhan ai kém ai đâu..., mình làm gì chẳng lấy được chồng gớp nên gớp mới phải ẩn chung ở lộn. Tuổi trời, cũng gì mà bỏ bước trong đào chồ, mà không dám lọn vòng phá phủ là cái danh-hiệu đam cầm mình. Họ nghĩ thế là bọ thực bành ngay cái chủ

Po Võ Phi Hùng Cựu Hồ Petrus Ký (67–74) cặng huynh Chiêu Đăng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường
Từ rofilms của Cornell)

nghĩa lý hôn, để mong cầu được kẻ xe tơ như lòng họ ước muốn, chớ họ chẳng có nghĩ gì đến cảnh vợ chồng là... Cái giây ân ái từ xưa đến nay, họ sẽ bị cái vật chất mo màng nó làm cho đứt nát, đó là cái nguyên nhân thứ hai trong sự tự do ly hôn vậy.

P. B. C.

Nói về sự đọc sách

1° Điều khoái-lạc của sự đọc sách

Nay có một người, đọc đủ hơn trăm quyển sách là những quyển mình ham xem, ngồi chơi mở đọc, long thích hợp với đạo lý, thần hội ngộ với người xưa, không còn biết đến người còn có sự ưu hoạn gì, như vậy chẳng phải là khoái lạc lắm ru? Nếu không thế, tự mình đã đọc được nhiều sách vở, thì cái tâm thần mình nó chứa trong sạch hòa vui. Vậy tay xin tạm dẫn ức những cái quan niệm của cổ nhân đối với sự đọc sách, để chứng rõ cái khoái-lạc đọc sách như thế nào, thì chắc bẩm rằng các ngài đã biết đọc sách cũng vui lòng mà hoan nghênh câu chuyện đáng nên nghe vậy.

Một nhà văn-học La-mã có nói: Sách vở là một ông thầy rất tốt cho chúng ta, không đánh đập ta, không quở mắng ta, mà cũng không khi nào đòi kim tiền, ỷ phụ với ta, hằng ngày ta tiếp xúc được thấy nhiều cái vẻ em đềm. Ta có muốn chết vẫn điều gì, thì nó hết lòng mà dẫn bảo ta, ta có ngờ giải cái nghĩa gì, thì nó sẽ vỗ bảo cho ta rõ lẽ, mà không có chê cười ta bao giờ. Cái tri-thức ta thiếu lậu, thì nó mở mang cho được rộng rãi, mà cũng không hề có khinh thị ta, cái độ-lượng của sách vở, rộng lớn biết là chừng nào.

Một nhà thi-nhân nước Ý-đại-lợi có nói: Ta có một số nhiều bè bạn, số bè bạn đó suốt xưa nay, khắp vạn quốc đều họp tập một nhà mà trò chuyện cùng ta, sự vui vẻ không biết sao mà nói cho cùng. Nói về vị-trí của phần bè bạn đó, hoặc ở chốn triều-đường, hoặc ở nơi thảo giã, hết thảy đều là những bậc bác-học hồng-nho, mà đến thành tiếng cái mệnh-lệnh của ta cả; ta muốn cho đến gần thì nó lại ngay, ta muốn cho tránh xa thì nó đi ngay; ta có điều gì nghi-ngờ thì nhanh chóng mà bảo ta. Nay ở trong cái số bè bạn đó mà cứ những hạng sẻ trường; hoặc có hạng bảo cho ta biết những sự biến thiên đã qua ở thế-giới (trở lịch-sử); hoặc là bảo cho ta biết được những sự thần-bí của tạo-hóa (trở lý-học và triết-học) hoặc là chỉ cho ta lấy cái phương-pháp sinh hoạt (trở đạo-đức kinh-tế); cũng có khi bảo ta lấy điều có-một trong sự sống chết (trở tôn-giáo); tại có khi no yên ổn tinh-thần ta cho được yên vui (trở văn-học). Nói tóm lại những hạng đó đều làm cho tri-tuệ ta được khôn khéo, tư-tưởng ta được mở mang, ma luyện cái chí khí của ta, chẳng hạn cái dục-vọng của ta, khiến cho ta có đủ cái tư cách tự-lập tự-tại được ở đời. Nói rút lại nữa là những hạng bè bạn đó quây quần ở trước mặt ta, phàm những cái đường lối học thuật nghệ nghiệp khiến những lúc ta như yếu đến nhờ cậy cái công chỉ bảo mà không bị trở ngăn. Đó thực là một người lợi-hữu thứ nhất của ta mà được cái sự ta bảo đến, thì chỉ có một gian nhà đồ ở yên đó mà thôi.

Một nhà thần học nước Anh cũng có nói: Những người biết nam mến đọc sách thì quyết là được bẩm bẩm thánh-thực, tai được nghe lời trung-cáo luôn luôn; lại được có bẩm bạn rất là lòng. Cho nên người biết đọc sách, mà không cứ rết nọc vận không cứ may rủi, có lẽ suốt cái đời mình bao giờ cũng được yên ổ vào nơi không sợ không lo.

Lại một nhà thi-nhân nước Anh nói: Ta ở vào trong những chỗ người đã qua cảnh, nhưng thực ra ở chung quanh ta đó, đều là các đấng cổ-nhân đã có cái danh dự cao qui ở đời, những người đó đều là người tích bẩm của ta, cũng là bẩm bạn đồng-tâm, ấy tự có chẳng cái thú vui vô-hạn.

Lại một nhà thi-sĩ nước Anh nói: Nay nếu có ai có thể đem được những cái nỗ-lực của các đấng vĩ-nhân kiệt-sĩ đời xưa chiêu tập vào một nhà mà bàn bạc cái vấn-đề rất có thú vị, thì chẳng phải là cái hạnh-phúc không gì bằng và cái khoái-lạc không gì bằng đó ru? Vậy thì tại bẩm mình ta chẳng chứa hàng vạn quyển sách, khi đi đứng lúc ngồi nằm, ta bọc các đấng vĩ-nhân kiệt-sĩ ở cùng một nhà với ta, sự đó là sức ta làm được, mà ta một điều có ích cho ta, như cái lẽ ở trên nói đó, nếu ta không làm thì chẳng hóa ra khờ dại lắm hay sao? Chúng ta lấy việc một nhà thư-viện mà xem rộng những lý-tưởng phát-minh, những ngôn-luận hùng-biện, những mưu mô thần-diệu những kỳ-thuật cao kỳ mà ở trong các sách vở đã biên chép tinh tường, ấy đều là bút lục của cổ-nhân, đầu ta có được cùng thời mà thân chích, thì cũng chẳng khác gì là cầm tràng dẫn cả ấy mà nhân được hội ngộ một cách rất sâu xa.

Một nhà thần học nước Anh nói: Cái năng lực của sách vở là nó dụ dịch được bọn thiển-nhiên, nó khuây khỏa được người già cả, nó làm cho người buồn bã được vui vẻ, nó làm cho người sắt đá tuôn lệ, nó làm cho người hèn nhát được hăng hái, nó làm cho người ngu dốt được khôn ngoan, nó làm cho người hiểu cũng thêm hiểu, người khôn cũng thêm khôn, nó làm cho người ta không bắc-bác hồ-nghi, mà đến thành tín cái mệnh-lệnh của ta; ta muốn cho đến gần thì nó lại ngay, ta muốn cho tránh xa thì nó đi ngay; ta có điều gì nghi-ngờ thì nhanh chóng mà bảo ta. Nay ở trong cái số bè bạn đó mà cứ những hạng sẻ trường; hoặc có hạng bảo cho ta biết những sự biến thiên đã qua ở thế-giới (trở lịch-sử); hoặc là bảo cho ta biết được những sự thần-bí của tạo-hóa (trở lý-học và triết-học) hoặc là chỉ cho ta lấy cái phương-pháp sinh hoạt (trở đạo-đức kinh-tế); cũng có khi bảo ta lấy điều có-một trong sự sống chết (trở tôn-giáo); lại có khi no yên ổn tinh-thần ta cho được yên vui (trở văn-học). Nói tóm lại những hạng đó đều làm cho tri-tuệ ta được khôn khéo, tư-tưởng ta được mở mang, ma luyện cái chí khí của ta, chẳng hạn cái dục-vọng của ta, khiến cho ta có đủ cái tư cách tự-lập tự-tại được ở đời. Nói rút lại nữa là những hạng bè bạn đó quây quần ở trước mặt ta, phàm những

Tủ rofilms của Cornell)

kẻ người thông minh, hay người nhanh nhẹn, nếu suốt đời không có đến sách vở, thì muốn việc trong cái mộc đời mình ấy sẽ phải chôn rấp vào trong chỗn tối tăm, không khi nào nên được cái thì thực dụng. Như vậy thì đã biết muốn nuôi nên cái sức quyết đoán tinh xác để mà ứng-dụng muôn việc ở đời, thì đọc sách là một sự cần yếu hơn cả. Chúng ta muốn cho có đủ tri thức thì phải nhận kỹ những lời của cổ nhân đọc kỹ những sách của cổ nhân, xét cổ cái sự tinh đã qua những chứng lịch-sử của các nước, rồi sau đối chiếu cùng cái trạng-thái hiện tại, so sánh mà suy xét xem, thì tự nhiên sẽ thấy có cái chuẩn đích hoàn toàn chính xác vậy.

Một ngày ba bữa, những vị đồ ăn cần bổ mà sách vở thì vi như món ăn ngon bổ để nuôi tinh-thần nếu ta nhịn ăn thì huyết dịch sẽ cạn khô, nếu ta không đọc sách thì tinh-thần sẽ phải ốm mỏ. Ta thử xem một con sông lớn kia dòng nước cuồn cuộn, ngày đêm chảy không dừng, nếu nay mà ta lấp đứt các dòng nhỏ lại, không có một giọt nước ở ngoài chảy phụ vào chỉ cậy có một cái nguồn gốc ở trên thì chắc chẳng bao lâu mà khô cạn. Người ở đời mà chỉ cậy có thông minh tự nhiên của trời phú để cho, không biết đọc sách hoặc có đọc được chút ít mà đã tự lấy làm đủ, không nghiên cứu chi nữa thì có khác gì nước sông kia.

Cái nhiệm-ngoại của sự đọc sách thực là lớn lao, như trên kia đã nói, bởi thế các đấng cổ hiền tiên-triết hay không đời quyền sách miệng thường ngâm ngợi bụng thường suy nghĩ lấy đó làm một cái tinh mệnh của mình. Thử xem các nhà văn-học ở Âu châu đời xưa có người lúc đã tuổi già gần kề miệng lỗ, mà mỗi khi ăn cơm phải sai một người cầm quyển sách đọc từng trước mặt đọc vừa nghe vừa ăn, nếu không thì bữa cơm ăn không thể nào nuốt rô được; lại mỗi khi đi được ghé có quyển sách liền bảo để làm vui trong cái thì giờ lỡ hứ nhàn tản; lại có người nỗi trong một ngày mà không đọc sách không viết chữ thì buồn bã không vui, có một ngày kia đến người bạn thân mượn cái khoa của khoa sách để mở vào xem, người bạn sợ khắc khổ quá làm cho hại cho về-sinh, không cho mượn mà bảo rằng: Ông phải nên tự ái cái thân ngài đọc sách lấy mươi ngày. Người ấy nghe vậy lấy làm thất ý lắm, buồn bực mà về, bưng trong cái tuổi gần tám mươi ngã ngửa lấy, coi bình như mươi năm nỗi sinh ra nặng đầu phát sốt mỗ hôi ra ướt đầm khoảng đi lại được, mới nghỉ có ba ngày, mà nhiệt chứng phát to. Người bạn thấy vậy, sợ quá, lập tức cho mượn chia khóa thì bệnh khỏi liền. Xem bai người trên đó thì thực đáng kính phục, đầu không lẽ lại thường mà bàn được nhưng cái hiệu dụng đọc sách đã thấy rõ một bai, Cổ-ngữ có câu: « Khước tật bệnh thêm thuốc tuổi » đọc sách đầu chưa hay thêm được tuổi trời mà khước được tật bệnh để rành rành như vậy. Sau này sẽ xin đem những cái hiệu dụng lớn lao, nói thêm để các ngài rõ

(*Còn nữa*) S. B.

Bảo-tồn Khổng-học

DỊCH SÁCH LUẬN-NGỮ

Loại thứ III
Nói về học-vấn
(Tiếp theo)

72. Tử viết: Do giã, nhữ văn lục ngôn lục tế hĩ hồ? Đối viết: Vị dã. Cư ngô ngữ nhữ: Hiếu nhân bất hiếu học, kỳ tế giã ngu; hiếu trí bất hiếu học, kỳ tế giã đãng; hiếu tín bất hiếu học, kỳ tế giã tặc; hiếu trực bất hiếu học, kỳ tế giã giảo; hiếu dũng bất hiếu học, kỳ tế giã loạn; hiếu cương bất hiếu học, kỳ tế giã cuồng.

(Xem trong bộ Tứ thư chính văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Dương-hóa tờ 27)

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử bảo ông Tử-Lộ rằng: Trò Do vậy, mày có nghe sáu điều hay có sáu điều tệ hay không? Ông Tử-Lộ thưa rằng: Tôi chưa được nghe. Đức Khổng-tử nói: Ở đó, ta bảo mày: Này! muốn nhân mà không muốn học, vậy cái tệ đó thành ra ngu; muốn trí mà không muốn học, vậy cái tệ đó thành ra đãng: muốn tin mà không muốn học, vậy cái tệ đó thành ra hại; muốn ở thẳng mà không muốn học, vậy cái tệ đó thành ra tàn-cắp; muốn dũng mà không muốn học, vậy cái tệ đó thành ra loạn; muốn cương mà không muốn học, vậy cái tệ đó thành ra cuồng.

73. Tử viết: Tiểu tử hà mạc học phù Thi; thi khả dĩ hưng, khả dĩ quan, khả dĩ quần, khả dĩ oán, nhĩ chi sự phụ, viễn chi sự quân, đa chi thị thảo nộc điểu thú chi danh.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Dương-hóa tờ 28)

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử dạy rằng: Những học-trò nhỏ kia sao không học kinh Thi; kinh Thi khả để mà hưng khởi cái lòng yêu lành ghét dc của mình, khả để mà xem bắt sự phải sự trái của mình, khả để mà sum họp cùng người mà không đến thất hảo, khả để mà oán bàng kẻ khác mà không đến quá giận: học được thì gần mà ở nhà thờ được cha cho trọn đạo, xa mà ở nước thờ được vua cho phải nghĩa, lại ghi nhớ được nhiều những tên cây cỏ chim muông, thật là có ích lắm.

74. Tử vị Bá-Ngư viết: Nhữ vi Chu-nam Thiệu-nam hĩ hồ? Nhân nhi bất vi Chu-nam Thiệu-nam, kỳ do chính tường diện nhi lập đã dư?

(Xem trong bộ Tứ thư chính văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Dương-hóa tờ 28).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử bảo ông Bá-Ngư (con đức Khổng-tử tên là Khổng-Lý) rằng: Mày đã học thiên Chu-nam cùng thiên Thiệu-nam trong kinh Thi rồi chưa? Thiên Chu-nam cùng thiên Thiệu-nam nói những việc tu thân tề gia; người mà chẳng học hai thiên ấy thì không khác gì người trở ngay mặt vào tường mà đứng, không thấy được một vật gì, không đi được một bước nào dư?

75. Tử-Hạ viết: Nhật tri kỳ sở vô, nguyệt vô vong kỳ sở năng, khả vị hiếu học dã dĩ hĩ.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Tử-Trương tờ 33).

DỊCH NGHĨA — Ông Tử-Hạ nói: Mỗi ngày lại mỗi biết thêm được những điều không biết, mỗi tháng lại mỗi nhắc lại không quên những điều mình đã hay, thế mới thực đáng gọi là người ham học vậy.

76. Tử-Hạ viết: Bác học nhi đốc chí, thiết vấn nhi cận tư, nhân tại kỳ trung hĩ.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Tử-Trương tờ 33).

DỊCH NGHĨA — Ông Tử-Hạ nói: Học-vấn thì rộng thông, mà lấy chí thì đôn-đốc, hỏi những sự thiết thực không phiếm, mà nghĩ những điều tiếp cận để làm, nhân tức ở trong đó rồi.

(*Còn nữa*) D.-B.-T.

HÀI ĐÀM

Một lời thỉnh-cầu của bộ râu

Ông kia cũng không cần nói ngu-dần, nhưng biếng lười thái-quá, để năm chân có một. Chỉ được bộ râu dài và đẹp. Một hôm nhân đêm khuya vắng-vẻ, bộ râu lên tiếng bảo ông rằng:

— Xin ông làm ơn cạo chúng chân mà đem bán cho một rạp tuồng.

Ông ta ngạc nhiên bỏi:

— Sao lại làm như thế?

— Thưa ông, nếu ông cứ đại-lận như thế này mãi... bi bao giờ ông làm nên việc gì cho chúng chân được nhờ ông một chút về-vang! Thôi thì ông cho chúng chân lên sân khấu... dẫu không được dành vào cái cằm ông ở ông kia thật, cũng được dính vào cái cằm ông ng ông kia giả, thời chúng chân cũng đỡ tủi cái thân đời!....

Nói đến đó, bộ râu đương xoắn xoắn bỗng thẳng xuống: ấy là tuôn giọt lệ.

Sơn-phong

VIỆC HANOI

Tin tức. — Tàu *Mogueuse* tới Haiphong ngày 11 Juillet hồi trưa hôm nay.

Quan Toàn-quyền đãi tiệc. — Nhân dịp kỳ-niệm 14 Juillet, quan Thống-chấp Toàn-quyền Asendio đại-nhân có đặt đại tiệc tại qui-phủ để khoản đãi các văn võ bá quan ở Hà-nội.

Quan Thống-sứ đi Thái bình. — Chiều hôm kia, chủ-nhật, quan Thống-sứ Bắc kỳ Monguillot đại-nhân đã cùng quan cai-trị Marsan là thư ký riêng của ngài đi tàu *Quarné* xuống Thái bình để sáng hôm qua, thứ hai hồi 7 giờ sáng, gần độ ngã đồng Bắc đầu bộ tỉnh cho quan Trần-Mỹ là Tuần-phủ tỉnh ấy.

Lễ gắn bội-tinh này rất trọng thể. Có các quan chức sau này đến dự lễ: quan chánh ông sứ Thái-bình, quan phó Công-sứ Forsans, quan giám binh Ravaud quan kế toán Leboarg và quan Kho-bạc Puyg de Scholiz.

Hồi 9 giờ 10 thì quan Thống-sứ trở về Hanoi. Quan chánh Công-sứ Thái-bình Réveil tiễn ngài đến tận bến Tân-đệ. Khi quan Thống-sứ tới bến thì đã có quan chánh Công sứ Nam định Grafteuil đón chào ngài ở đó.

Cuộc điểm binh ngày 14 Juillet. Cuộc điểm binh ngày 14 Juillet nay lại đổi lại như sau này:

Chỗ điểm binh Phố Paginier (vào chỗ một bên thì phố Victor Hugo, và một bên thì vườn Bách-thú) phố Brière de l'Isle.

Chỗ đặt rạp các quan ngồi: Rạp các quan ngồi sẽ đặt vào góc phố Paginier và phố Victor Hugo ngảnh mặt về hướng Nam, trên bờ hồ phố Paginier bên cạnh vườn Cột cờ.

Phường nhạc thì đứng tại trước rạp các quan ngồi, phố Victor Hugo, ở góc Tây-bắc cả bãi trắng.

Các tướng tá về bộ Tham-mưu, và các tướng tá không có quân lính thì đứng ở phố Paginier thẳng trước rạp.

Liên đội thuộc địa thứ chín sẽ do Cửa nam ngõ vào, khi đất tập trận, phố Giovannielle, phố Van Vollenhoven và phố Paginier mà đến chỗ điểm binh.

Đội tợp thuyền sẽ do cửa thành ở phố Victor Hugo, phố Général Richot và phố Paginier mà đến chỗ điểm binh.

Đội Công-binh sẽ do phố Félix Faure, phố Brière de l'Isle mà đến.

Liên đội tập binh thứ nhất sẽ do phố Giovannielle, phố Brière de l'Isle mà đến.

Đội C. O. A. sẽ do phố Carnot, phố Brière de l'Isle mà đến.

Đội lính khố xanh sẽ do phố Félix Faure, phố Brière de l'Isle mà đến.

Liên-đội Pháo-binh thứ tư, các tợp động mai hoa pháo, mà các pháo thủ ra sẽ do phố Carnot, phố Brière de l'Isle mà đến.

Quan Toàn-quyền và quan Nguyên soái Thống-binh đương bảy giờ sẽ do đường Carnot và phố Victor Hugo mà tới.

Quân lính sẽ đi trong phố Paginier ở đường thành ngoại vào trong thành nhỏ.

Xe có đưa các quan chức đến rạp rồi, thì phải đánh ra đỗ ở phía bắc phố Victor Hugo.

Lễ gắn bội tinh. — Trong cuộc điểm binh ngày 14 Juillet này quan Nguyên-soái thống binh sẽ gắn độ ngũ đẳng Bắc-đẩu bội tinh cho trung-úy Paumart và chiến-thủ bội-tinh cho quan Binh-tượng Tréton đã thưởng ở đồn công-trạng của lệnh lang (Preton) đã tử trận trong cuộc đại chiến-tranh năm 1914-1915.

Hội-đồng ở-chức các cuộc vui ngày 14 Juillet. Hội đồng tổ-chức các cuộc vui ngày 14 Juillet hồi 5 giờ chiều hôm nay đã lại hội nghị tại tòa Đốc-lý.

Quan Chưởng-lý Joyeux — Phủ Toàn-quyền mới là các cho bản quán tin buồn rằng quan Chưởng-lý Joyeux mới tự thế ở ngoài bể trên chiếc tàu *« Angers »*.

Bản-quán xin có lời kính viếng quan C. ưởng-lý Joyeux và chia buồn cùng qui-quyến với ngài. Tự pháp Đông-pháp.

(*Xem tường thể bs, cột thứ hai*).

69

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-lan Tử-tước)

Soạn-giả: ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả: Sauvêu-Hải

Môn-cơ mỉm cười mà rằng:

— Xin tôn ông hãy kiên tâm, tôn-ông hãy kiên tâm!

— Kiên tâm! Kiên tâm cho đến lúc nhà qui-phái rất can-đảm ấy bị chết quay trong đó hay sao?

Rồi *Đại-ta-nhan* nhảy sổ vào *Môn-cơ* nói một cách rất uy-nghi rõ ra giọng người trên:

— Tôn-ông đứng lại đó:

Rồi đi thẳng đến cái nhà. Ngay lúc ấy, có một viên tướng-sĩ lại gần, dọa người bị bắm ở trong rằng:

— Nhà đang cháy, một lát nữa mày sẽ bị nướng chả. Nào, bây giờ còn kịp, mi biết quan nguyên-súy bây giờ ra thế nào thì mi hãy nói đi chúng ta sẽ cho mi được toàn tính mệnh. Mi hãy trả lời đi, không thì ta thề có *Thánh Ba-rích* !...

Người bị bắm không trả lời, hắn là đang nạp đạn. Viên võ-tướng lại nói:

— Hiện đang có người tìm quân tiếp ứng; trong một khắc đồng hồ nữa sẽ có trăm người quanh cái nhà này.

Người *Đại pháp* trả lời rằng:

— Muốn cho ta trả lời thì hết thảy mọi người phải đứng ra; ta muốn được tự do mà ra, một mình vào trong trại, không thì ta quyết chịu chết ở đây thôi.

Đại-ta-nhan kêu lên rằng:

— Chà chà chà! Rõ ràng là giọng anh *A-lố*! À, ra những quân chó này!

Đại-ta-nhan liền rút gươm nhoáng ra ngoài vỏ. *Môn-cơ* liền cản lại, thân-hành tiến lên mà thét vang rằng:

— Hò la! Bay làm gì ở đây vậy? *Đích bọ*, sao lại có lửa cháy thế này? Sao lại có những tiếng kêu gào ấy?

Đích-bọ bỏ roi gươm xuống mà rằng:

— Quan nguyên-súy!

Quân lính cũng đồng reo lên rằng:

— Quan nguyên-súy!

Quan nguyên-súy lấy giọng điềm đạm mà hỏi rằng:

— Thế nào! Có sự gì lẽ lắm bay sao?

Ai nấy đều yên lặng cả. *Môn-cơ* hỏi:

— Nào, ta hỏi: ai nhóm lửa này lên?

Quân lính đều cái đầu. *Môn-cơ* quát lên rằng:

— Ô hay! Ta hỏi, mà bay không trả lời! Ta trách mắng mà bay không chịu lỗi hay sao? Ta coi lửa vẫn còn đang cháy đó mà.

Tức thì hai người người ở đó chạy đi tìm gầu tìm gáo, tìm vại tìm thùng ra sức chữa lửa một cách hăng hái như lúc nhóm lửa lên. Nhưng trước hết phải lo đến cứu thứ nhất, *Đại-ta-nhan* đã kê một cái thang vào tường nhà mà gọi to lên rằng:

— Anh *A-lố*! Em đây, em đây là *Đại-ta-nhan*! Xin anh đừng giết!

Một lát nữa thì hai anh em đã ôm lấy nhau. Trong lúc ấy *Ghi-mê* vẫn giữ cái vẻ điềm đạm. thảo những đó đạc chận cửa dưới nhà ra xong, mở cửa ra, rồi khoanh tay mà nghiêm nhiên đứng ngay bực cửa. Day ngảo thấy tiếng *Đại-ta-nhan* thì *Ghi-mê* ngảo chỉ biết mà reo lên một tiếng. Lúc tỉnh rồi, thì quân lính đã tới đến chỗ người quan nguyên súy, *Đích bọ* đi đến đầu bẩm rằng:

— Xin quan nguyên-súy đại xá cho chúng tôi. Chúng tôi làm như vậy chỉ vì lòng kính yêu ngài, mà chúng tôi nghĩ ngài lạc mất.

— Bay thật là lũ điên rồ. Lạc mất! Vậy ra ta không được phép tự tiện đi đâu không phải cho biết hay sao? Một nhà qui-tộc, bạn ta, ở trong nhà ta, vì các ngươi nghi, mà bị vây, bị bắn, bị dọa giết chết ấ? Ta không bắn nỗi những đứa mà nhà qui-phái can đảm nản còn để cho sống nỗi cũng còn là phúc cho các ngươi đó!

Đích bọ nói một cách rất đáng thương:

— Bẩm tướng-công, chúng tôi hai mươi làm đứa, mà đã bỏ mất tám đứa rồi.

— Ta cho phép *La-phe* bá-tước bắt hai mươi đứa còn sót lại đi theo tám đứa kia nốt.

Môn-cơ nói vậy rồi bắt tay *A-lố*.

Môn-cơ nói:

— Biết thấy đều về trại. *Đích-bọ* tướng-quân, tướng quân phải phạt một tháng.

— Bẩm tướng-công...

— Có thế lần sau tướng-quân mới biết việc gì cần có lệnh của ta mới được làm.

Quân lính cái đầu lối thật về trại. *Môn-cơ* nói với *A-lố* rằng:

— Giờ chỉ còn tôi với ngài, xin ngài nói cho tôi biết tại sao ngài có tàn ở đó, mà ngài còn cứ khăng khăng một mực ở đây?...

A-lố tủi lắm rằng:

— Bẩm tôi còn chờ lệnh tướng-công Tướng-công có bọn tôi đợi tâm ngày? *Đại-ta-nhan* nhìn *Môn-cơ* một cách rất có ý vị tỏ ra rằng hai người rất can đảm rất trung hậu nay không có thông đồng với nhau để hại *Môn-cơ*. *Môn cơ* bảy giờ đã hiểu cả rồi, nói với *Đại-ta-nhan* rằng:

— Thưa ngài nói thế phải. Xin cho phép tôi được nói chuyện riêng với *La phe* bá-tước trong giây lát.

Môn-cơ nói với *A-lố* đưa mình vào trong phòng *A-lố* ở. Cái phòng ấy còn đầy những khói và những đồ đạc vỡ lổng chổng. Kể đến hơn năm chục viên đạn đã bắn qua cửa sổ, làm nát cả bức tường. Ở trong đó có một cái bàn, một lọ mực, đã các thứ đồ, dùng để viết. *Môn-cơ* cầm quản bút, chỉ vết có một giòng rồi ký tên. *Môn-cơ* gấp tờ giấy lại, lấy cái mặt nhẫn của mình mà đóng dấu, rồi trao phong thư cho *A-lố* mà rằng:

— Thưa ngài, phiền ngài mang phong thư này về cho *Sắc-lê* đệ nhị hoàng đế; và cần không có sự gì nguy hiểm thì xin bá-tước đi ngay.

A-lố hỏi:

— Xin tuân lệnh tướng-công.

Môn cơ ra cửa sổ gọi rằng:

— *Đại-ta-nhan* tướng-quân!

— *Đại-ta-nhan* vội vàng chạy vào *Môn-cơ* nói:

— Tướng-quân vào hôn bạn và từ giã bạn đi, vì bá-tước đây trở về *Ha-lan*,

Đại-ta-nhan rằng:

— Về *Hà-lan*! Còn tôi thì sao?

Môn-cơ đáp:

— Tướng-quân được tây tiện đi theo bá-tước nhưng tôi mời tướng-quân ở lại. Chẳng lẽ tướng-quân lại từ chối với tôi sao?

— Ô! Bẩm tướng-công, không. Tiền tướng xin tuân lệnh ngài.

Đại-ta-nhan bỏa *A-lố* hai anh em không kịp chào nhau một lời. *Môn-cơ* đứng nhìn hai người. *Môn-cơ* thân không rõng nom việc sửa sang tàn bộ, khoan vào hai cái thùng đựng trong tủ cho *A-lố* lên tàu rồi khoác tay *Đại-ta-nhan* bắt giờ còn đang ngạc ngạc và cầm động mà kéo vào *Môn-cơ* sơn *Đại-ta-nhan* vừa nói cả hai tay *Môn-cơ* mà đi, vừa nói nhỏ một mình rằng:

— Thôi; thôi, đây nghe như các cỗ phần của công-ti *Ba-lăng-sê* đã bắt đầu lên cao.

(*Còn nữa*)

ĐỨC-LONG

Số nhà 90, phố Mã-mây Hanoi (Tonkin)

Hiệu tôi có bán đủ các thứ bao, bao gai, bao cói, dây thừng tây dây đay ta cùng các thứ dầu ta, các thứ hạt làm dầu, các thứ khô dầu để nuôi súc vật và bón cây, bón ruộng, cùng là đủ các đồ sắt làm xe và cuốc, xẻng, búa, rìu và các thứ sơn-tây, các thứ thanh, vân vân.

Xin quí-khách chiếu cố cho, hiệu tôi xin tính giá phải chăng không dám ăn lãi nhiều.

ĐỨC-LONG-HIỆU chủ-nhân.

2048

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis Phố Mới), Hanoi

Máy nói số 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chấn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Quí-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2045 MẬU-THỊNH kính cáo.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Nay mới có ... người Nam Việt phải đau ngực, phát ... phải đau khi quen mà đi chữa ... bồi dưỡng, hoặc là đã ... chưa ... bởi nhương ... phải đau ... đã tinh niên, hoặc phải đau ở ... bởi ... người phải chịu ... tôi khuyên các người nên ...

... một bệnh ... Nghĩa là ... bệnh ấy ... truyền ... con ... truyền cho cả một đời ... sống được bao nhiêu ... để được.

... người ... bệnh ... mà không chữa đi, thì trong ... năm, ... 100 năm nữa giống Nam Việt ... diệt mất vì người ... ra những con cái ... Người có bệnh ... con để ... được. ... gây mòn hơi.

... Nam Việt ... người không muốn giống Nam Việt ... mòn đi, nếu các người ... giống Nam Việt ... diệt đi thì ... mới được.

Vậy cứ viết ... Bào-chế MONTÈS số 5 Paul Bert Hanoi mà bởi mua một lọ BRONCHOSERUM ... Sáng và chiều ... ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, thì ấy khoe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ . . . 0 $ 80

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai ... 25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít . . . . 12 f. 00

Độ từ 1 $ 90 đến 2 $ 00 (tùy theo giá bạc kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu

(SIROP N)

Một chai . . . 1 $ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ . . . . 4 f. 45

Độ 0 $ 70 đến 0 $ 80

Sáu lọ . . . . 24 f. 50

Độ 3 $ 90 đến 4 $ 00

Thuốc nước bổ huyết

« LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ . . . . 11 f. 50

Độ 1 $ 70 đến 1 $ 80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc (máu-bò, bổ huyết

Một lọ . . . . 11 f. 40

Độ 1 $ 80 đến 1 $ 90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa này thường hay hại người, hất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ấ người cho nóng đủ thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Việc hỏa-tai ở chợ Đuổi. — Số tiền của các nhà từ-thiện đã gửi đến

Sổ thứ năm:

M. Hoàng-văn-Hoán, 25 phố hàng Đào Hanoi	30 p. 00
M. Nguyễn-hữu-Hản, ở phủ Nam-sách Haiduong	10 00
M. Ẩn-danh, Hanoi.	5 00
M. Đặng đình-Trà, sở Thủy lợi (S. Hydraulique Hanoi	1 00
M. Nguyễn đan-Quế —	0 50
M. Lê-xuân-Chinh —	0 20
M. Nguyễn-huy-Bồng —	0 50
M. Vũ đình-Quỳnh —	0 50
M. Trương ngọc-Minh —	0 50
M. Lê-văn-Khôi —	1 00
M. Vũ hữu-Ngọc —	0 50
M. Trần-ngọc-Hậu —	1 00
M. Hoàng-hữu-Giao —	1 00
M. Ng.-phẩm-Hồng —	1 00
M. Hoàng-cao-thiều —	1 00
M. Ng.-mạnh-Lân —	1 00
M. Thanh xuân Lợi —	1 00
M. Tạ văn-Tiếp —	5 00
M. Đào-trọng Kim —	1 00
M. Lê-hương-Dương —	1 00
M. Đặng đình-... —	1 00
M. Đặng-vũ-Khâm —	1 00
M. Lê-vĩnh-Bảo —	1 00
M. Bửu-Vy —	1 00
M. Lê-đình Ngạn —	2 00
M. Lê-văn-Bình —	0 50
M. Ngô-vi-Tá —	0 50
M. Vũ-duy Tiến —	0 50
M. Vũ-khắc-Minh —	0 50
M. Ng.-đăng-Huân —	0 50
M. Trần-đình-Tiến —	1 00
M. Ng. hiệp-Dần —	0 80
M. ... —	0 30
M. Lê-văn-Nhiên —	1 00
M. Ng.-Kỳ —	0 50
M. Ng.-văn-Chuẩn —	0 30
M. Ng.-văn Long —	0 30
M. Ng.-bành-Giản —	0 40
M. Đỗ-văn-Đại —	0 30
M. Vũ đình-Lương —	0 20
M. Lê-tôn Sửu —	0 20
M. Ng. hữu-Giuyên —	0 20
M. Vũ đình-Dương —	0 10
M. Vũ-văn-Phương	0 20
Mme Lassagne Phủ lý (1)..	1 00
M. L. Saurel Phủ-lý.......	1 00
M. Ẩn-danh, Phủ-lý.......	1 00
M. X. Phủ lý.............	1 00
M. Bùi-mạnh-Hợp Phủ-lý.	1 00
M. Nghi-Mẫu Phủ-lý.......	1 00
M. Vạn an-Long Phủ lý....	1 00
M. A Dzinh Phủ-lý..........	1 00
M. Débitant général des alcools Phủ-lý........	2 00
M. Vũ-thiện Thuật, Tri-huyện Kim bảng Phủ-lý.	5 00
M. Phó-bá-Thuận Phủ-lý..	0 50
M. Phan-văn Lương Phủ-lý	0 50
M. Trần-đức-Bách Phủ-lý.	1 00
M. Fauquet Phủ-lý.........	0 50
M. Vũ-đì-Liên Phủ lý......	1 00
M. Praille Phủ-lý.........	1 00
M. Giacobli Phủ-lý.........	1 00
M. Hoàng-tích-Phụng Tri-huyện Bình-lục.........	2 00
M. Ẩn-danh Phủ-lý.......	1 00
M. Trần-nhật-Tiến Phủ-lý..	1 00
M. Trần-huy-Hân Phủ-lý..	1 00
M. Ngô-văn Khuê Phủ lý...	1 00
Cộng.......	103 p. 00
Cộng sổ thứ 1, 2, 3 và 4..	389 20
Tổng-cộng.....	492 p. 20

Bản quán xin thay lời các nhà bị nạn cảm tạ các nhà từ thiện đã gửi tiền đến. Số tiền ấy bản quán sẽ đệ trình quan Đốc-lý để phân phát cho các nhà bị nạn.

***

Bản quán lại xin nhắc lại để các nhà bị nạn biết rằng: Những nhà trước kia ở thuê nhà ở chợ Đuổi mà bị hại về nạn hỏa-tai mới rồi, nên kíp đến ngay sở chánh Cảnh sát (phố hàng Trống) mà khai trình về sự tổn hại của mình, vì quan Đốc-lý muốn biết rõ các chủ có nhà và các chủ thuê nhà tổn hại nhiều ít thế nào, để phân phát số tiền trợ-cấp cho được công bình, mà từ hôm xảy ra nạn hỏa tai đến giờ, thì các chủ thuê dọn đi mỗi người một nơi, không sao tìm thấy được.

Việc cấm làm nhà lá ở chợ Đuổi — Trong mấy kỳ báo trước bản quán có nói rằng quan Đốc-lý đã ký nghị-định cấm làm nhà lá ở chợ Đuổi, nay lục đăng bản nghị định ấy như sau này:

Khoản thứ nhất. — Khoản 138 ở thành-cảnh điều lệ ngày 18 tháng năm năm 1915 nói trên kia có bổ khuyết như sau này: « cũng cấm không được làm nhà tre và lá ở trong khu đất bốn mặt: một mặt là đường 5, một mặt là phiến đất chạy ngang với đường Huế, cách đường Huế ba mươi thước tây về phía tây, một mặt là phố Riquier và một mặt là phố Viélé. Trong khu đất này chỉ được phép làm nhà gạch hay nhà vách lợp ngói. Những nhà bằng tre và lá hiện bây giờ đã có rồi thì không có thể chữa được nữa và có theo như những điều lệ nói trên này mới được phép làm lại.

Khoản thứ hai. — Quan chánh Giám-thành chiểu theo nghị định này mà thi hành,

(1) *Những số tiền của các nhà từ thiện ở Phủ-lý là do M. Phạm bật Cầm bản-quán trợ bút thu-nhận và chuyển đệ cho bản quán.*

Thi Thư-ký tập-sự ngạch các tòa Sứ. — Hôm qua, bản báo đã đăng bài âm-tả kỳ thi thư ký tập-sự ngạch các tòa-Sứ rồi, nay xin đăng tiếp các đầu bài các kỳ sau như sau này:

Bài toán-pháp

1° — Une guinée d'or d'Angleterre pèse 8 gr. 32, elle est au titre 0,917. Evaluer sa valeur en piastres au taux de 6 f. 50, sachant que le rapport des valeurs de l'or et de l'argent pur monnayés en francs est 15,5.

2° — On veut défricher un terrain boisé ayant la forme d'un rectangle dont un petit côté est en bordure d'une route. Ce terrain a été divisé en 9 lots d'égale largeur par des parallèles au petit côté.

La dépense en main d'œuvre a été évaluée à 200 piastres l'hectare pour le 1er lot, en bordure de la route, et l'on prévoit qu'elle augmentera de $\frac{1}{6}$ chaque fois qu'on passera d'un lot au suivant.

D'autre part, le produit de la vente du bois est évalué à 450 piastres l'hectare pour tout le terrain.

On demande de faire sur ces bases un état de prévision des dépenses et recettes de cette opération, avec son bilan.

Dimensions du terrain 1350 m sur 300 m.

Bài Luận Pháp-văn

Vous discuterez cette pensée:

« Celui qui accuse la fatalité ferait « mieux de s'accuser lui-même. Une « volonté ferme se crée à elle-même « sa destinée. Il n'y a que la volonté « des hommes forts ».

Hội Hợp-thiện. — Bản hội kính-cáo để các hiền chủ có mộ kỳ táng tại trong đất phủ-trang biết:

Năm 1921, bản-hội cải táng những mộ vô-thừa nhận ở khu Giáp 1, từ năm 1906 đến 1917 thì thấy nhiều ngôi văn thì nát hết, xương thì mủn, xương lẫn cùng đất, trông thấy thật là thảm thương. Nên bản-hội định đến tháng mười (Octobre 1922) năm Tây này, cải táng những mộ táng trong khu Bính 1, từ năm 1906, đến năm 1915, mà không mấy người thăm viếng đem đi táng trong một khu riêng, để những vong vô-thừa-nhận được mát mẻ.

Hễ ai chủ nào có mộ kỳ táng đã lâu ngày, hay là đánh mất giấy ký-táng thì đến hỏi ông giám-trang bản-hội số nhà 75 ở phố Paul Bert thì ông ấy sẽ sẵn lòng thừa tiếp.

Hội Hợp thiện tái cáo

Được phép nghỉ — Quan Tổng-đốc hạng nhì Trần-văn-Thông, hội-viên tòa Thượng-thẩm Hanoi được phép nghỉ 29 ngày để về Bến-tre (Nam kỳ) kể từ ngày xuống tàu ở bến Haiphong trở đi.

Nghỉ dưỡng bệnh. — M. Trần-như Bảng thư ký thượng bạng hạng tư, được phép nghỉ 3 tháng dưỡng bệnh, tháng đầu cả lương, hai tháng sau nửa lương.

Cấp học bổng. — Cấp 3 375 f. học bổng cho M. Lê văn-Kim, về năm học 1922 — 1923 để cho tới học về khoa Toán học chuyên-môn tại trường Trung-học Saint-Louis bên Pháp.

Ngạch Học-chính. — Các viên chức có tên sau này được bổ vào ngạch trên trong nha Học-chính Đông-pháp. Niên-hạn và phẩm trật thì vẫn giữ nguyên như cũ.

M. Ngô-vi-Liễn, thám tá hạng tư ngạch các tòa Sứ Bắc-kỳ đã bổ vào sở Lưu trữ công văn Đông-pháp.

M. Vũ-văn-Nhạc, tham tá hạng năm ngạch các tòa Sứ Bắc-kỳ đã bổ vào nha Học chính Đông-pháp.

Ngạch Y-tế. — M. Cecconi, thầy thuốc hạng nhì, trước làm việc tại Bắc-kỳ, hết hạn nghỉ, nay tùy quyền quan Thống-đốc Nam-kỳ bổ dụng.

M. Ranjean, thầy thuốc tập sự mới bổ nay để tùy quyền quan Thống-sứ Bắc-kỳ bổ dụng.

M. Terrisse, thầy thuốc tập sự mới bổ nay tùy quyền quan Khâm-sứ Trung-kỳ bổ dụng.

Ngạch Kinh-tế — Chiểu tờ nghị-định của quan Chủ-sự sở Kinh-tế Đông-pháp, những viên chức về ngạch Kinh-tế có tên sau này được thăng thưởng kể từ ngày 1er Juillet 1922 trở đi

Thăng thư-ký thượng hạng hạng tư, niên bổng 996 p.: M. Ng.-v-Tiến:

Thăng thư-ký hạng tư, niên bổng 684 p.: MM Phạm-chu-Phan, Trịnh-văn-Lữ.

Thăng thư-ký hạng năm, niên bổng 606 p.: M. Phạm ngọc-Vi.

Thăng thày phái hạng nhì, niên bổng 243 p.: MM. Phạm-văn Hoán, Ng.-văn Giang.

Thuyên bổ. — M. Ng.-văn-Khuê, nguyên thư-ký môn lại, nay mông bổ chức môn-lại ở Biên-hòa (Nam-kỳ).

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Lễ thả tàu « Van Vollenhoven ». — Sáng hôm qua, thứ hai, 10 Juillet hồi 8 giờ, đã làm lễ thả tàu *Van Vollenhoven* tại cửa Nam-triệu. Có các quan chức sau này đến dự lễ:

Quan kỹ sư địa-chính Bắc-kỳ Normandin, quan kỹ-sư chánh sở Hàng-hải Filoche, quan Đốc học trường kỹ nghệ Faurès, M. Prade M. Brazey chủ xưởng chữa tàu.

Trường kỹ-nghệ — Đến thứ năm 20 Juillet này, hồi 15 giờ, tòa trị sự hội-đồng chính đốn trường kỹ nghệ ở Hải lý sẽ họp hội-đồng. Có quan đốc-lý Dupuy thay mặt quan thống-sứ làm chánh chủ hội; Các hội viên thì có: M. Paquin hội trưởng phòng Thương mại M Filoche, kỹ sư chánh sở Hàng-hải M. Lauret sở Hỏa-xa; quan phó chủ sự sở Pháo-thủ Haiphong; MM De Salvre, Bayzey Faurès và quan Trần-phú Kiến-an.

Nghe đâu hội-đồng sẽ xét về việc mở thêm các xưởng thợ mới; việc sửa-sang chữa chạy hay làm lại các nhà cửa trong trường; xét cái kết quả về các kỳ thi cuối năm học; định lại việc khảo hạch và chương-trình học về năm học 1922-1923, xét các điều dự định và sổ chi tiêu; v. v.

Chết chẹt xe lửa. — Sáng hôm qua, hồi 4 giờ rưỡi người ta thấy một cái xác người đàn ông chừng 35 tuổi không biết tên họ là chi, nằm ở trên đường sắt vào khoảng phố Mon-cay và phố Paul Doumer.

Hỏi ra thì người này ý chừng ban đêm bức bối, ra nằm hóng mát ở đường sắt rồi chẳng may ngủ đi mất. Bất đồ chuyến xe tải hàng về Haiphong hồi 1 giờ 30 đè phải liền chết ngay.

Khi khám xét xong đâu đấy thì đã cho mang vào nhà xác.

PHÚ-THỌ (Thanh-thủy)

Tình khứ lưu. — Ông thừa-phái Đinh-Đinh ở Hà-giang đổi về huyện Thanh-thủy được 2 năm mà nay ông lại được thăng lên dinh quan Án ở tỉnh.

Ông làm việc quan rất nhanh nhẹn, thanh liêm quan trên có lòng yêu mến. Về phần đối với bạn hữu, ông là người hòa nhã, vui tính và hay khuyên nhủ bạn điều khôn lẽ thiệt. Xem như thế thì người được như ông Ông là người lịch lãm đã nhiều, am hiểu mọi việc. Vậy quan trên cho ông lên tỉnh làm việc, ai cũng có lòng nhớ tiếc.

P.

PHỦ-LÝ

Được chữ vàng. — Bà Lương-thị-Nhị quán xã Đệ-tam, tổng Đệ-nhất, tỉnh Nam-định, ngụ tại phố Châu-cầu, mới được 4 chữ « Hiếu nghĩa khả gia » vì đã có công giúp vào cuộc công-thải Đông-pháp. Cái tiểu truyện của bà, chắc bà con trong thành-phố ta đã rõ, vậy đây chỉ xin nói để các bà con biết rằng Đám rước rất trang trọng, rất linh đình, trống lớn trống con, cờ sau cờ trước, kiệu tàn phấp phới, đàn sáo dịu dàng, giá người có tài văn vẫn như ông Tú-Xương thì mới kết được bài này cho đích đáng, nhưng tiếc thay ông đã thành người cổ-nhân.

Bệnh đậu lào. — Làng Quan-nha, huyện Duy-tiên, cùng làng Nam-công, huyện Thanh-liêm, mới thấy bệnh đậu lào lưu hành.

Bệnh này mới phát thì sốt nặng, rồi mọc mụn lấm tấm ở mình, nếu không biết nhờ mời các tay dung y thì có khi đến thiệt mạng. Vậy nhà ai chẳng may có người phát bệnh ấy, nên phòng bị theo phép vệ-sinh, kẻo nó hay truyền-nhiễm, và nhất là đưa vào nhà thương thì hơn.

VIỆC KINH-ĐÔ

Ở trên trời rơi xuống. — Độc-giả chư tôn mới nghe nói ở trên trời rơi xuống hẳn lấy làm sá-dị mà không rõ là vật gì ở trên trời rơi xuống; có lẽ cho là một điều huyền hoặc chăng? mà thật thế, đây là nguyên có một người nhà quê ở đâu làng Gia-lê-thượng mới tìm được một con rắn trắng gọi là con bạch-xà. Con rắn trắng ấy tìm được ở dưới bờ ruộng mà người ấy huyên truyền rằng từ trên trời rơi xuống! Bởi thế mà từ khi người ấy tìm được con rắn thời cho rằng một vật rất là hi-kỳ và có thể dùng cái nước dầm nó mà trị được vạn bệnh. Cách vài tháng trước có nhà ở lối Đông-ba cũ đã tìm được một con rắn như thế đem thờ ở trên miếu lấy nước lã dầm nó, đem bán được vô số là tiền. Nay người nhà-quê nầy nghe đâu cũng bắt chước lối ấy, cho nên trong mấy hôm bắt được nó, về sau đã làm huyên náo thấu đến tai quan trên, quan đã sức đem nộp tại phủ Thừa-thiên. Khi người nhà-quê ấy đem con rắn ấy bỏ vào trong cái chum gánh đi lên nộp, thời đi đến đâu người ta xem đông như kiến; nghe đâu trong khi đi từ nhà lên đến Huế đã có lắm người đón đường mà mua nước dầm nó đem về làm thuốc rất nhiều. Con rắn ấy đem đến phủ, chẳng biết quan trên sẽ quyết nghị thế nào, ước làm sao cho được trừ tuyệt cái thói tin vô lý, chuộng dị-đoan của ta coi việc huyền hoặc làm trọng, tính mạng làm khinh thật là một điều nên cấm đoán lắm vậy.

(Xem trang thứ tư).

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM

舖 金 寶 南

BIJOUTERIE – ORFÈVRERIE

NAM-BẢO

Hanoi 16, Rue de la soie, 16 Hanoi

CHẾ-TẠO: Vòng, xuyến, hạt, nhẫn, giây đeo đồng hồ, giây truyền, đăn gẩy, cán ô, tết-bạc, vỹ thuốc lá, hộp thuốc lá, vỏ diêm, v. v... bằng vàng đồng tuổi đúng cân và toàn bạc nén. Có nhiều thợ khéo để làm hàng theo các quí khách đặt lối-riêng.

BÁN: Vàng diệp Vĩnh thịnh-tường mặt đủ thực (đủ các mầu), ngọc-thạch, giây đeo thẻ ngà, giây kim-khánh giây kim tiền, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kền, v. v.

Buôn bán chắc chắn, cốt lấy sự tín cẩn làm gốc. 2.43

NHÀ-ĐẺ MỚI

70, Phố Hàng-Đồng, Hanoi

Nhà Đẻ quan Docteur PAUCOT có 40 buồng, sạch sẽ, tinh mạc, đèn máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lót lòng, sữa, chai nước nóng cải và có tã, có xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-đẻ hàng Đồng để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tối ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai bằng huyết, tiền sản huyết bạch, hiếm hoi, muốn chữa để vào chữa cũng được (nằm riêng). Xin mời tại xem và hỏi cách thức

Mỗi bà môi buồng 10 ngày. 6$00

Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 10 00

Mỗi bà nội buồng, 10 ngày. 5 00

Mỗi bà hai buồng 10 ngày. 20,00

Ra vào tự do

2557

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài duyệt-báo biết rằng: tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy nếu liệt-quí ông nào mua thì gửi tiền cho, ko không có tiền gửi theo giấy mua thì bản quán không trả lời. Mua báo tại tỉnh ... thì buộc phải một tháng trả trước ...

MỘT DỊP HIẾM CÓ

Nhà nước có cho tôi, trưng một khu rừng ở Bản châu, huyện Đông triều tỉnh Hải-dương để làm than tàu củi và gỗ. Được hơn 3 năm nay thành hiệu rồi nay nhân già yếu, không làm nổi việc, tôi muốn nhượng lại. Và tôi có một cái nhà 3 tầng số 41, ở phố hàng Bát cũ, tại Hanoi, muốn bán lại, định giá là: 2.000 p. 00. Ngài nào hợp ý, xin đến hỏi M. Huyện Cố, số 1, phố hàng Quạt, Hanoi. 3293

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SÁN NHIÊN 發

Tối thứ ba:

NGỤC THẤT HIỆN HÀO QUANG

(tức Lâm-sinh, Xuân-nương)

Thảm thiết thay cho nàng Xuân-nương gặp phải mẹ chồng ác nghiệt, nhiều nỗi chua cay. Động lòng nhà chồng hồn nàng hiện lên thân oan thực là não nùng.

Tối thứ tư:

THIÊN LÝ TẠI NHÂN-TÂM

Hoàn-ngọc gái má hồng mà lòng hiếu thảo; Chi-hiếu giai tráng-sĩ mà dạ trung thành, bởi vậy hoàng thiên bất phụ, trải bao nạn trước để dành phúc sau.

Ngày thứ năm:

LONG HỔ TRANH CẦU

Tối thứ năm:

CƯỜNG-ĐẠO HỮU LƯƠNG-TÂM

Anh kẻ trộm nhưng vì có bụng phúc đức mà sau bốn người con đều thành đạt, gặp gỡ một cách rất lạ lùng.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 12 đến thứ ba 18 Juillet 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chốp từ 6 giờ chiều, thứ bảy chốp 6 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các việc lớn trong thế giới

Rất hay! Rất lạ!

QUANG-MINH HOÀNG-HẬU

REINE LUMIÈRE

Thiên thứ ba

Nghỉ

CÉSAR BORGIA

Đại bi-kịch dài 5 hồi

Rất nhiều vai đóng và quần áo theo thời bấy giờ

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

XIN XEM CHO KỸ

Nhiều nhiều các quí khách xem báo thấy có công cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà làm ra không đỡi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách từ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ.

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,

Ed. Montès,

54, Rue Paul Bert, Hanoi.

華 PAO-VA 寶

東京河內行箱街門牌廿八號

Làm và bán đủ các đồ vàng bạc, như: vòng, xuyến, hoa, hột, khuyên, nhẫn, v. v.....

Bán các đồ ngọc và hạt châu rất quí ở bên Tàu tải sang, đồ sứ, đồ cổ, đồng hồ, nhỡn-kính, v. v.....

Làm thực tốt — Giá phải chăng

Xin Quí-khách chiếu cố đến:

Phố hàng Bồ, số 28 — Hanoi

po Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67–74) tặng Huỳnh Chiêu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường
Từ rofilms của Cornell

Sách thuốc ta có vị *bạch-hoa-xà* dùng để trị bệnh rất thần-hiệu. Thứ rắn ấy ở các tiệm thuốc Bắc có phơi khô để dành bán, nhưng dùng nó phải phối hiệp với các thứ thuốc khác mới trị được bệnh. Và đã gọi rằng bạch-hoa-xà thời là con rắn trắng mà mình có hoa đen, hoặc mình đen mà có hoa trắng, thời mới dùng được, còn như mình tuyền một sắc trắng lúc là loài rắn ở dưới các chỗ mồ hoang, lắm khi người ta dời mồ mà được con rắn ấy thời có lẽ đã vô ích mà lại có hại đó vậy.

X.

VIỆC TRONG KỲ

HÀ-TĨNH

Bán đất. — Nay được phép bán khu đất ở Chợ-Hộ tỉnh Hà tĩnh, diện tích là 1.883 m² 50 và bán cả cái nhà ở miếng đất ấy.

THỪA-THIÊN

Xe-lửa cán người. — Chiều hôm 1er Juillet ở gần ga Thừa-lưu có một người đàn ông chừng 40 tuổi, bị xe-lửa cán chết. Sau khi hay chuyến xe vào ra đã khỏi nơi ấy rồi thời người ta mới tìm thấy cái thây ấy, nhưng không biết rõ là chuyến xe nào cán phải. Sự ấy nay còn đang tra xét, tưởng vài hôm cũng rõ.

Khốn nạn thay 1 đường xe-lửa là một nơi rất ngay hiểm, sao lại cứ kho dại tuyền đó cho đến nỗi chết oan.

Cách vài tháng nay ở gần ga Truồi đã có xảy ra một người chết oan như thế, mà khi xe chạy khỏi rồi thời mới biết. Tự-nhiên vào Thừa-lưu mới cách trong vài tháng mà xảy ra hai chuyện tai nạn giống nhau, mà khi những chuyến xe vào ra đi ngang đến đó toàn là khi sơm sớm tinh mình cả, chẳng phải là tối tăm khuya khoắt gì mà lại cán nhằm người không ai biết đến. Như thế tưởng cũng khó ngăn lắm nhỉ. Ước gì quan trên lưu tâm cứu xét việc ấy cho minh, thời về sau các bác cầm may xe sẽ khỏi đề no những nơi thế thời có ngày thiệt hại lắm. Vì rằng tôi đường xe từ nhà đến Tourane, khoảng đường có lắm khúc cong queo nhiều nghèo ở dưới gành đá, tiếng bờ bể, mà trong mùa mưa, đồng trời thường mưa lắm, lắm lúc có những hòn đá to, hoặc những một người nay là to hòn ở trên núi thường lăn xuống nằm giữa đường, những hòn đá ấy có lẽ nào khi xe chạy qua rồi mới biết như là những người đã bị xe cán đó? thế thời sự nầy cần phải lưu tâm lắm mới đề phòng được sự nguy hiểm về sau.

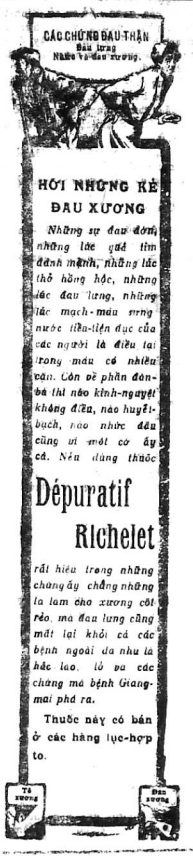
TOURANE

Một điều rất tiện cho hành-khách xe lửa hạng tư. — Từ khi có đường xe lửa tự Tourane đi Đông hà đến giờ, chắc rằng các hành-khách hạng tư ai cũng lấy làm phiền vì một nỗi trong toa không có buồng tiêu đặt riêng cho hạng ấy. Tuy các viên đốc biện coi đoàn xe vẫn sẵn có lòng tử tế, thấy các người đi hạng tư trong khi lúng túng nhỡ nhàng bởi chút việc cần khó nhịn như thế, thì cũng rộng dung cho họ được tự tiện mà lạm dụng chỗ riêng của hàng trên; nhưng cũng có lắm khi vì các lẽ ngăn trở phải giữ gìn trật tự không thể vị tình được, thì các ông các bà mua vé tỉ tiền ấy cũng có cực bụng nặng lòng một đôi chút.

Những sự bất tiện như vậy tự nay đã gần tránh được khỏi, vì hiện bây giờ sở Hỏa-xa đã bắt đầu đặt buồng tiêu riêng cho hành khách hạng tư ở trong toa DF. Nay mới thấy vài toa đã có đặt rồi, mà nghe nói độ trong giảm ba tháng đây thì chuyến xe nào cũng sẽ có buồng tiêu riêng cho khách hạng tư cả. Xem cách sắp đặt đơn sơ, mà kín đáo, sạch sẽ lắm đã giữ được vệ-sinh, rất là phương tiện.

Thực là một điều các hành khách ta nên lấy làm mừng vậy.

Một người hành khách hạng tư lai cảo

THƯƠNG GIỚI TÂN VĂN

Ngày 11 Juillet 1922

Giá bạc

Kho Nhà-nước . . . . . 7 f. 15
Nhà Ngân-hàng . . . . . 7 . 15

Tàu tới tàu đi

Tàu *Nguyễn Trãi* ngày 13 Juillet sẽ tới mainbong đi Saigon.

Tàu *Amiral Pontg.* khởi hành ở Haiphong đi Pháp ngày 10 Juillet.

Tàu *Orénoque* khởi hành ở Haiphong đi Saigon ngày 14 Juillet.

Tàu *Armand Béhic* khởi hành ở Haiphong đi Pháp ngày 14 Juillet

Tàu *Amboise* ở Marseille đã đi Đông-Pháp và Nhật-bản ngày 16 Juin

Tàu *Cordillère* đã khởi hành ở Marseille đi Đông-pháp, và Nhật-bản ngày 30 Juin.

Tàu *Commissaire Pierre Lecoq* sẽ tới Haiphong ngày 12 Août.

NHÀ TẮM VỆ SINH

45, Rue du Lac, Hanoi
(Phố Bờ-hồ, số nhà 45)
1029

Quạt Máy

Hiệu QUẢNG-HƯNG-LONG
Hanoi, mới về nhiều thứ quạt máy.
Quạt treo trần — Quạt để bàn — Quạt quay đi quay lại, hiệu Marelli, là thứ quạt tốt nhất hoàn cầu.

Xin quí-khách mua mau kẻo hết.
1078

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa o-phiền
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai
Theo lời mới ra Nước đông thuốc nay phải nộp đơn quan Đốc-lý người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ
Thuốc bổ máu; làm đỏ-máu, mỗi một bữa thuốc lên một gi; dùng thuốc nay hay là

Mấy thứ bán-hiện hay ban :
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiệm vào đa như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai
Thuốc ho gió SIROP PECTORAL dặc-cô, bổ-phổi.
Thuốc lao chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nóng = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thợ = 0 $ 90 một chai
Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ : uống thuốc rachasis antiseptiques se thời thuốc blennorrhagie của Bản tiệm ra chữa mới. Thuốc nóng đã chữa được số số người chết bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị phòng bệnh đau bộ như : Bệnh người không đến, hay là khi bệnh kinh đau đến trình giấy, nhức đau dương, giá-sán, uống thuốc nay đỡ mau hơn lại mau tới trong mình để hay hơn.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MÔ-SÉ
Kính-ánh, đồ-ánh, thuốc-ánh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ánh, thuốc Citrate và thuốc Bromure
Bán cuộn và bán bao kín
Bán sắt và bán lẻ
« THUỐC DÉRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bệnh giang mai hết kì mới hay cũ. Dùng thuốc Đé rồi thì nên uống thuốc nay cho tới mạnh. Dùng thuốc thạc rồi cũng còn phải uống thuốc nay thì mấy chắc khỏi hẳn được; Thuốc nay rất hay, rất quí, ai chẳng hỏi sẽ đến sự bệnh đau, là bỏ xác cho nước có bệnh.
Muốn dùng thuốc nay trong mọi thang thì nên mua mới thạc lớn litre. Giá có 2 $ 50 mà thôi.

RƯỢU
QUI-QUINA CUSSAC
Rất bổ
dùng cho những người ốm yếu.
BÁN TẠI
NHÀ
GUIONEAUD FRÈRES
ở Hanoi-Haiphong,
và tốt cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.
2051

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM »
Hà nội, ở phố Hàng Trống.
Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các quí-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phat (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà từ mà mua thì phải có giấy chắc để gửi chúng tôi làm tin, như là: đồ bán của nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Indochinois) văn văn.

Những giấy phiếu Quốc-trái, công-thổi mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi; mà khi đến hạn giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy mà ấy, mà nếu đang khi chưng tôi giữ các giấy mà ấy có phiếu đem gửi được mỗ tháng số thì cứ số ấy mà thôi: về của người có phiếu đem gửi.

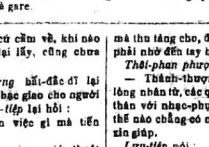
Những các lang đã cất tương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phat muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy có hỏi tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.
2058

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

ĐƯỜNG YÊN LÝ ĐI CHỢ HIẾU
Ở ga YÊN-LÝ chạy hết 8 giờ rưỡi sáng mai chuyến xe lửa thứ nhất ở Bến-thủy về Vinh ra.
Ở CHỢ-HIẾU (Phủ-Quì đi tới 4 giờ chiều đến ga Yên-lý vừa kịp chuyến xe lửa về Vinh và Bến-thủy.

Auto-Postale

ĐƯỜNG VINH VÀ HUẾ
Ở VINH đi hồi 4 giờ sáng đến Đông-hà vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.
Ở ĐÔNG HÀ ra hồi 8 giờ sáng sau khi chuyến xe lửa thứ nhất ở Huế ra.

Công-Ty chúng tôi xin trình quí-khách biết rằng: kể từ tháng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Quì và Phủ-Quì ra ga Yên-Lý. — Ở Phủ-Quì có 3 phiên chợ là ến Buồn bán-sầm uất lắm các quí-khách muốn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các quí-khách đi lại Đường Vinh-Đôngnhà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm ấy, xin liệt quí khách đánh giây thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giây thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ Hiếu thì đánh giây thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare; — mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giây thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare.
2012

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN
Chính-quán lại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.
Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu châu

Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ quán cũng có giây nói trực tiếp với chính quán mà

N° 128

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Bọn *Hoàng-phủ-kinh* lấy tạ, rồi đứng tránh ra một bên. Vua *Thành-tôn* truyền cho các tướng có công được vào bệ-kiến. Bọn *Hùng-hiệu*, *Vi-dũng-đại*, *Vi-dũng bưu*, *Xích-anh-nam*, *Vương-hào*, và *Hoàng-phủ Trưởng-hoa* cùng vào sụp lạy ở trước sân rồng, cháu câu « *Vạn-tuế!* ».

Vua *Thành-tôn* truyền cho các tướng đứng dậy. Các tướng đều đứng cả ra một bên. Vua trông thấy *Hoàng-phủ Trưởng-hoa* dung mạo đoan-trang, thật có vẻ phúc-tướng, mới nghĩ thầm rằng: nếu lấp người này làm Hoàng hậu, tất sinh qui-tử. Vả sang năm tại gặp kỳ « *Lục-tuần-đại thọ* » của Thái-hậu, ma đã lập được Hoàng-hậu rồi thì cũng là một sự đáng mừng!

Xét ra thì vua *Thành-tôn* tức là *Kim-đồng làm phàm* mà *Hoàng-phủ Trưởng-hoa* tức là *Ngọc-nữ giáng thế*, cho nên khi trông thấy nhau thì sinh lòng luyến-ái ngay, đó cũng là bởi có tức-thế tiền-duyên vậy).

Vua *Thành-tôn* sực trông thấy tướng Hữu tiên-phong là *Vi-dũng-đại* diện-mạo cũng xinh-đẹp, có vẻ đáng yêu, lại nghĩ thầm rằng: *Vi-dũng-đại* cậu hai mẹ con *Hoàng-phủ Trưởng hoa* đem lên núi, cũng phải có lòng cám ta. Và hai người niên-kỷ tương-mạo tôi đòi với nhau, tất phải có tình đan-díu, mới giả cách kết làm anh em, để che mắt thiên-hạ, thế thì *Hoàng phủ Trưởng-hoa* dẫu xinh-đẹp tuyệt trần, cũng không thể lập làm Chánh-cung hoàng-hậu được, nghĩ thật đáng tiếc!

Vua *Thành-tôn* phán bảo các tướng rằng:

— Các ngươi liệu mình xông pha ở trong nơi sóng gió lăm-lăm và lên đạn bời-bời, để lập công giúp nước, thật đã có công to lắm. Ngày nay hãy ra nhà công-quán yên nghỉ, rồi sáng mai trẫm sẽ phong quan tiến tước cho.

Các tướng lạy tạ lui ra. Bọn *Hoàng-phủ-kinh* theo *Doãn-thượng-khanh* về nhà *Doãn* phu nhân và cả nhà xóm lại hỏi-han trò-chuyện, rồi cùng nhau than khóc. Nguyên *Doãn-thượng-khanh* có một người con gái tên gọi *Lan-đài*, năm lẩy mới 16 tuổi mà học đã dẫn sức lắm, và một đứa con trai tên là *Văn* mới 12 tuổi, nàng *Lan-đài* vẫn dạy em đọc sách.

Bấy giờ chị em *Hoàng-phủ Trưởng-hoa* lạy chào vợ chồng *Doãn-thượng-khanh*, chị em *Lan-đài* cũng lạy chào *Hoàng-phủ-kinh*, rồi anh em chị em lại cùng nhau làm lễ tương-kiến, đều ngồi uống rượu. Tên lão-bộc là *Lý trung* cũng chạy đến lạy chào vợ chồng *Hoàng-phủ-kinh*, lại cảm tạ *Doãn thượng-khanh* về cái ơn báo trước cho *Hoàng-phủ-thiên-hoa* biết mà đi trốn.

Doãn-thượng-khanh thuật đến công-đức *Lệ-minh-đường*, *Hoàng-phủ-kinh* nói:

— Bợi khi được phong quan rồi, sẽ đem vợ chồng con cái đến để lạy tạ.

Lại nói chuyện *Lưu-khuê-bích* khi vào ngục-thất, trông thấy thân-phụ là *Lưu tiệp*, di-nương là *Ngô-thục-nương* và người tiền-thiếp của mình là *Đỗ-hàm-hương* cũng nhan khóc-lóc. Bấy giờ nàng *Đỗ-hàm-hương* đã sinh được một đứa con trai tên gọi *Lưu-loan*.

Lưu-khuê-bích thở dài mà bảo nàng *Đỗ-hàm-hương* rằng:

— Một đời ta làm lắm việc càn-dỡ, để di-lụy đến gia-quyến. Nay nàng đã có con với ta, thật là ta phụ nàng nhiều lắm. Ước gì có ai báo-cứu, khiến cho một thân ta chịu tội mà gia quyến đều được chu-toàn thì may biết dường nào!

Lưu-khuê-bích đang nói chuyện thì có *Thôi-phan-phượng* đến hỏi thăm, đem tiền bạc và thực-phẩm đến. *Thôi-phan-phượng* lạy chào *Lưu tiệp* và *Ngô thục-nương*, lại cái chào *Lưu-khuê-bích* rồi đưa tặng tiền bạc với thực-phẩm.

Lưu-tiệp bảo *Thôi-phan-phượng* rằng:

— Hiền-tế hà tất lại quá phí! Ngày nay ta dẫu bị giam cầm, nhưng các quan đưa tặng cho cũng nhiều, không thiếu thốn gì. Thực-phẩm đã mang đến thì để đấy, cho tiền bạc thì hiền-tế cứ đem về, khi nào cần dùng, ta sẽ lại lấy.

Thôi-phan-phượng nói:

— Tiện-tế cũng được du-dự, xin nhạc-phụ cứ nhận cho.

Nguyễn Cô phu-nhân khi trước giấu kín việc nàng *Lưu-gến-ngọc* đi trốn, không dám nói thực, sợ người ta chê cười. Khi viết thư cho *Lưu tiệp*, chỉ nói là gả nàng *Lưu-gến-ngọc*, chứ không kể chi đến chuyện nàng *Mai-tuyết-trinh* gả thay cả. Vì thế nên *Lưu-tiệp* vẫn nhận *Thôi-phan-phượng* là con rể.

Lưu-tiệp bảo *Thôi-phan-phượng* rằng:

— Hiền-tế hãy cứ cầm về, khi nào dùng đến, ta sẽ lại lấy, cũng chưa lấy gì làm chậm.

Thôi-phan-phượng bẩm-đắc đi lại phải cầm lấy tiền bạc giao cho người nhà mang về *Lưu-tiệp* lại hỏi:

Hiền-tế nhân việc gì mà tiến Kinh?

Thôi-phan-phượng mới thuật chuyện quyền giám đề vào thi cử-nhân cho *Lưu-tiệp* nghe. *Lưu-tiệp* nói:

— Hiền-tế cũng không may. Nếu ta chưa phạm tội thì việc thi-cử, ta có thể giúp đỡ được một vài. Nhưng ta đầu phạm tội, chẳng dì-lụy gì đến hiền-tế, hiền tế cứ khai là con rể ta tự khắc trường-quan vị nể, có lẽ cũng lọt cho hiền-tế vậy.

Thôi-phan-phượng nói:

— Tiện-tế xin vâng mệnh.

Lưu-tiệp nói:

— Ta có một việc muốn ấy thác, chẳng hay hiền-tế có nhận lời được không?

Thôi-phan-phượng nói:

— Nhạc-phụ cứ dạy, dẫu sao tiện tế cũng xin vâng lời.

Lưu tiệp nói:

— Nay mai nhạc-mẫu ở *Vân-nam* tới đây, chắc toàn-gia bị chính-phạp thì bây giờ hiền-tế sửa-soạn quan-quách mà thu táng cho, để khỏi mang tiếng phải nhờ đến tay bạn-hữu.

Thôi-phan-phượng nói:

— Thánh-thượng ngày nay vốn lòng nhân từ, các quan đại thần quen thân với nhạc-phụ rất nhiều, chắc thế nào chẳng có người bảo tấu mà xin giúp.

Lưu-tiệp nói:

— Tội ác của ta to lắm, khó lòng mà xin giúp được.

Thôi-phan-phượng nói:

— Vạn nhất có xảy ra sự gì thì tiện-tế sẽ lo-liệu, xin nhạc phụ chớ phiền lòng.

Lại nói chuyện đến nhà họ *Doãn* uống rượu mãi đến chiều tối mới tàn tiệc, *Doãn* phu-nhân nói với *Hoàng-phủ-kinh* khen *Vệ-đăng-ngọ* là người vẫn vẻ toàn tài, lại hiền thuần cung kính, ngày sau ta nên cưới làm con dâu. *Hoàng-phủ-kinh* cũng ưng thuận.

Sáng hôm sau, bọn *Hoàng phủ-kinh* cùng các tướng kéo nhau vào triều, vua *Thành-tôn* gọi *Hoàng-phủ thiếu-hạo* mà bảo rằng:

— Nhà-ngươi là người dũng-cảm, vượt bể đi đánh Phiên, công-trạng to lắm, nay trẫm cho phép nhà-ngươi được phục bộ tòa cả, lại gia-phong làm Bình-đông Trung-hiếu-vương.

(Còn nữa).

Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬT

Certifié l'exemplaire

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn